

ROLUL PROCESULUI DE UTILIZARE DURABILĂ A TERENURILOR AGRICOLE

Ludmila CIUGUREANU

Școala doctorală, anul IV, Universitatea Tehnică a Moldovei, mun. Chișinău, Republica Moldova

Rezumat. Ocrotirea și utilizarea durabilă a resurselor naturale este preocupată de a satisface nevoile prezentului fără a pune în pericol viitoarea generație asigurându-le un trai decent, prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole, care, în mare parte, au fost influențate de implementarea reformei funciare și relațiilor de piață, modificând, considerabil procesul de obținere a producției agricole. O soluție a rezolvării acestei probleme ar fi aplicarea unei tehnologii și practici agricole sustenabile și durabile, cunoscute și aplicate în practică, cum ar fi procesul de organizare a teritoriului.

Cuvinte cheie: utilizare durabilă, proces de organizare a teritoriului, producție agricolă.

Introducere

Scopul cercetării: de a stabili impactul utilizării durabile a terenurilor agricole prin prisma procesului de organizare a teritoriului. Pentru a realiza scopul propus, au fost înaintate următoarele obiective: analiza practicii utilizării durabile a resurselor funciare în UE, stabilirea semnificației utilizării durabile a resurselor funciare, prin prisma procesului de organizare a teritoriului.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat: pentru Republica Moldova dezvoltarea durabilă a terenurilor agricole joacă un rol crucial și e necesară o analiză amplă și complexă a problemei organizării teritoriului:

Determinarea echilibrului în procesului de utilizare durabilă, poate fi găsit doar prin aplicarea formulei: planificare, management, utilizare. Anume aceste componente devin o metodologie de organizare durabilă a teritoriului. În aceste condiții, procesul de planificare, management și utilizare a resurselor funciare reprezintă o necesitate obiectivă de aplicare a organizării teritoriului.

Practica utilizării durabile a resurselor funciare în țările UE

Practica mondială cunoaște felurite modalități de planificare a procesului de utilizare durabilă a resurselor naturale. În Uniunea Europeană sunt diverse acte legislative și normative cu referire la dezvoltarea durabilă.

Ca de exemplu, Planul strategic de planificare a utilizării durabile a resurselor naturale pentru UE lasă loc liber pentru particularitățile fiecărei țări. Totodată, reieșind din strategia comună pe întreaga Europă devin apropiate și strategiile de planificare a fiecărei țări în parte.

Metode de planificare a managementului reprezintă mecanisme concrete de soluționare a problemelor utilizării durabile a resurselor naturale. La etapa managementului resurselor funciare, se regăsește structura organizatorică responsabilă de monitorizarea și implementarea măsurilor de combatere a influenței, a impactului negativ asupra solului și mediului înconjurător.

Încă în 1962 au fost stabilite *trei principii* în activitatea țărilor UE:

- o piață unică;
- prioritate producției țărilor membre;
- solidaritate financiară.

Astfel constatăm că țările UE începând cu etapa inițială, au fost orientate spre creșterea volumului producției agricole, iar problemele echilibrului dintre consum și potențialul resurselor funciare, nu se regăsesc pe primul plan. Despre aceasta ne vorbește și Planul lui Clikko Mansholt care, în cadrul CAP (Politicilor Agrare Comunitare) a avut scopul de a optimiza dimensiunile gospodăriilor de fermieri argumentândul că, fără o consolidare, politica CAP va eșua. Fermele mici trebuie sau majorate, sau lichidate [5].

La etapa actuală, scopul principal al CAP include trei principii de bază [5]:

- micșorarea prețurilor de cost a producției agricole;
- calitatea produselor alimentare;
- stabilitatea veniturilor fermierilor.

Aceste trei principii, la rândul său, dau naștere unui set de probleme prioritare și anume: protecția resurselor naturale, identificarea izvoarelor de venituri alternative pentru fermieri, protecția animalelor, implementarea asolamentelor etc.

Ca exemplu, pentru respectarea premărgătorului în culturile asolamentului, fermierul obține subvenții suplimentare, sau ajutorul fermierilor devine direct proporțional nivelului de cunoștințe pe care el îl posedă și totodată, de capacitatea fermierilor de a se organiza în diferite asociații etc., sau pentru terenurile agricole supuse eroziunii, pentru combaterea eroziunii, sunt plătite taxe pentru utilizarea lor ecologică.

Majoritatea țărilor UE au recunoscut necesitatea obiectivă a procesului de organizare a teritoriului aproximativ, începând cu anii 1970 prin „necesitatea utilizării durabile și a protecției resurselor naturale limitate”, ca managementul resurselor funciare, reprezintă structura organizatorică responsabilă de monitorizarea și implementarea măsurilor de combatere a impactului negativ asupra terenurilor, solului, mediului înconjurător etc.

La nivel Federal sunt elaborate Programele de dezvoltare și organizare a teritoriului. În aceste Programe își găsesc soluționare problemele de perspectivă a organizării teritoriului inclusiv a terenurilor agricole. Structura documentelor de organizare a teritoriului include:

- Concepția organizării teritoriului elaborată la nivel central;
- Planul organizării teritoriului destinat soluționării problemelor locale;
- Planul amenajării terenului concret (obiectului concret).

Concepția organizării teritoriului servește bază pentru elaborarea Planurilor de organizare a teritoriului. Ea include protecția naturii, dezvoltarea economică a spațiului administrative, căile de transport (feroviar, auto), etc. [3, 4].

Planul organizării teritoriului se referă la o localitate, este aprobat de guvernul local și federal concomitant. În Planul de organizare a teritoriului localității include elaborarea structurii terenurilor și prevede măsuri la nivelul fiecărei parcele [3, 4].

Planul amenajării teritoriului se referă la amplasarea nemijlocită a obiectelor de infrastructură (drumuri, construcții, irigare, desecare etc).

În procesul de organizare a teritoriului în Austria sunt efectuate lucrări: de consolidare a terenurilor, de utilizare durabilă a resurselor funciare, protecție resurselor funciare, reamplasare a obiectelor de infrastructură; altele.

Conform Legii de bază referitoare la organizarea teritoriului din 2000 în Austria sunt efectuate lucrări de consolidare a terenurilor, combatere a eroziunii, protecția landșafturilor etc.

Utilizarea durabilă a resurselor funciare în Republica Moldova

Resursele funciare în Republica Moldova, sunt reprezentate de terenurile agricole, păduri, terenuri de sub apă și alte categorii de destinație. Din totalitatea categoriilor de terenuri din care este compus fondul funciar, terenurile destinate agriculturii dețin o prioritate absolută. În prezent Republica Moldova are o suprafață totală de 3384914.784 ha, din care terenuri agricole 2398725.335 ha, din ele terenuri arabile 1723270 ha, plantații multianuale 222435.6029 ha.

Prin faptul că terenurile agricole, în prezent constituie 70,87% din teritoriul Republicii Moldova, o prioritate esențială, în dezvoltarea durabilă a economiei țării, este necesar de a se acordă terenurilor agricole.

În urma unui studiu a documentației privind utilizarea terenurilor agricole, una din cele mai importante particularități, ale perioadei analizate, este lipsa metodologiilor de organizare a teritoriului. Motivele care au adus la această situație sunt greu de explicat, dar cele mai răspândite sunt privatizarea terenurilor agricole, parcelarea excesivă, divizarea masivelor de livezi, vii, distrugerea sistemelor de irigare și fermelor animaliere. Prin aceasta, procesul de organizare a teritoriului și-a pierdut actualitatea.

Managementul de organizare a teritoriului include o totalitate de metode și metodologii cunoscute prin particularitățile sale și aplicate în procesul de organizare a teritoriului, care este flexibil în timp și spațiu, și reprezintă o idee integră și complexă la etapa elaborării. Conținutul procesului de organizare a teritoriului se va baza pe diverse metodologii ca exemplu:

- consolidarea terenurilor agricole,
- organizarea terenurilor întreprinderii agricole (arabile, plantații multianuale,
- amenajarea asolamentelor,
- combaterea eroziunii,
- irigații/desecării terenurilor,
- proiectarea fâșiilor forestiere.

Consolidarea terenurilor agricole reprezintă un complex de acțiuni juridice și tehnice, întreprinse în scopul îmbunătățirii dimensiunii, amplasamentului terenurilor și organizării sistemului de măsuri în vederea combaterii eroziunii solului și sporirii fertilității lui [9].

Obiectivul general, propus constă în reducerea nivelului de fragmentare a terenurilor agricole, optimizarea dimensiunilor și majorarea suprafețelor exploatațiilor agricole [8].

Obiectivele specifice sunt următoarele: dezvoltarea durabilă a sectorului agricol; creșterea productivității și a competitivității agriculturii; reducerea sărăciei și îmbunătățirea nivelului de trai al populației rurale; dezvoltarea infrastructurii rurale; utilizarea eficientă a resurselor naturale și conservarea mediului ambiant.

Amenajarea asolamentelor: în scopul prevenirii degradării și refacerii structurii solului, una din măsurile de menținere sau îmbunătățire a structurii solului, este aplicarea asolamentelor și încorporarea anuală a materiei organice proaspete pentru asigurarea unui bilanț pozitiv al humusului în sol și intensificarea activităților organismelor vii din sol, în special a mezofaunei (râmelor) [10]. Asolamentele cu o diversitate mai mare de culturi de bază, inclusiv ierburile perene și cele succesive, în ansamblu cu sistemele raționale de fertilizare a solului, vor asigura acoperirea solului la maxim pe întreaga perioadă a anului. Astfel, va fi asigurată nu doar restabilirea fertilității solului, dar și reducerea poluării apelor subterane, acumularea efectivă a scurgerilor pluviale, preîntâmpinarea inundațiilor, ameliorarea condițiilor de viață în comunitățile rurale, inclusiv a sănătății oamenilor [11]. Planificarea culturilor în asolament va influența asupra rotației în timp și spațiu. Practica se confruntă cu o contradicție care influențează mult asupra implementării asolamentelor. Proprietarul se conduce de interesul economic și planifică culturile solicitate mai mult pe piață la prețul favorabil. Cerințele biologice ale culturilor solicită respectarea unor premergători care ar stimula planta respectivă.

Impactul pozitiv al asolamentului se bazează anume pe respectarea condițiilor de premergător. De aici va deveni posibilă combaterea eroziunii, a bolilor și dăunătorilor, respectarea condițiilor ecologice și o rentabilitate ridicată. Soluționarea acestei probleme în cadrul unui asolament, de către un fermier izolat, în condițiile actuale ale Republicii Moldova este destul de problematică, poate chiar imposibilă.

Combaterii eroziunii: eroziunea solului se consideră o formă gravă a degradare a solului, care necesită o atârnare cu maximă seriozitate. Prin aceasta activitatea economică în domeniul rural trebuie să fie orientată spre combaterea primejdiei eroziunii. Sub noțiunea de *eroziune* se înțelege: *spălarea solului de către apa curgătoare de ploi și zăpadă și suflarea de către vânt a stratului superior fertil a lotului*. Protecția solului contra eroziunii se realiza prin aplicarea următorului complex de măsuri interdependente:

- *organizatorice-gospodărești*, care includ cartografierea topografică și pedologică a terenurilor, evidențierea suprafețelor afectate de eroziune, planificarea organizării generale și, concomitent, antierozionale a teritoriului;
- *agrotehnice*, direcționat spre diminuarea scurgerilor de apă și a eroziunii prin aplicarea diferitor metode de lucrare a solurilor;
- *fitoameliorative*, care includ alegerea pentru cultivare a culturilor capabile să diminueze spălarea solului și plantarea fâșiilor de protecție din arbori și arbuști;

- *hidrotehnice*, care include construcții simple (șanțuri) ce folosesc materiale ieftine existente în gospodărie (însuși solul, lăstarii de viță de vie) și debușee înierbate ce permit evacuarea inofensivă a surplusului de apă în rețeaua hidrografică.

Concluzii

Un interes deosebit, în prezent, se acordă protecției mediului înconjurător, protecției solurilor, alimentației populației, etc., dar, pentru ameliorarea situației create în Republica Moldova, ar fi bine de luat ca exemple, practica utilizării durabile a resurselor funciare implementată în țările UE și nu numai, prin elaborarea metodologiei de organizare durabilă a teritoriului sau modernizarea acesteia, privind proiectarea /reproiectarea terenurilor, consolidarea terenurilor, combaterea eroziunii, irigarea/desecarea terenurilor, etc, inițierea căreia este inevitabilă.

Surse bibliografice:

- [1] Concept privind elaborarea Strategiei de mediu până în anul 2033
https://drive.google.com/file/d/1U8GKsccCM7sXGAvQfGzceG8N5Sal9yKa/view?usp=drive_link
- [2] Actul fondator al organizației, numit Carta Națiunilor Unite, adoptată în 1945.
- [3] The austrian land cadastre: from the earliest beginnings to the modern land information system [gv58-3_lisec.pdf](#)
- [4] GIS in land administration
https://drive.google.com/file/d/1tNb2btWma2vcQYrWLgl6b5h9BtUvU98V/view?usp=drive_link
- [5] Siccio Mansholt: fermier, luptător al rezistenței și un adevărat european
https://drive.google.com/file/d/1a-VZSGXk6GoSx4LF1YfCj7hu29Rkq5vU/view?usp=drive_link
- [6] HG1075/2007 (legis.md)
- [7] HG985/2020 din 22.12.2020, cu modificările ulterioare
https://drive.google.com/file/d/1OgWn1W82CvvhqNqIXXnI1gO9RposTzZR/view?usp=drive_link Măsura 9. Stimularea consolidării terenurilor agricole | Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (gov.md)
- [8] HG277/2022 din 27.04.2022
<https://drive.google.com/file/d/1WpX8s18nrzHbZ9XCXmLABOCdERVXkUnH/view?usp=sharing>
- [9] Codul funciar CF828/1991 (legis.md)
- [10] Reglementării tehnice “Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole”
- [11] https://drive.google.com/file/d/1DjHnG6Fqo-fof6fqN5b8ie9Dc_TvG7Ue/view?usp=drive_link
- [12] https://drive.google.com/file/d/1e5zfEArSf8RVIxavvC27s9scXb8zMVAd/view?usp=drive_link
- [13] Botnarenco I.,T. Cadastrul bunurilor imobile în Republica Moldova (teorie, metode, *practică*). Chișinău: Pontos, 2012, 484p. 35 c.a. ISBN 978-9975-51-400-2.
- [14] Botnarenco I. Consolidarea terenurilor agricole în Moldova (teorie, metode, *practică*). Chișinău: Pontos, 2009, 340p. 25 c.a. ISBN 978-9975-72-276-6.